

Аналіз теоретичних поглядів щодо визначення поняття конкурентоспроможності

Медведєва А. І., здобувач другого рівня вищої освіти спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Козирєва О. В., д.е.н., зав. кафедри менеджменту і адміністрування НФаУ

yakakos74@gmail.com

В умовах посилення інтеграційних процесів важливим питанням постає проблема забезпечення конкурентоспроможності галузей національної економіки. Оцінка конкурентоспроможності найбільш повно показує потребу в подальшому розвитку галузей, що передбачає визначення конкурентних переваг і формування стратегічних пріоритетів.

Основоположником теорії досконалої конкуренції був А. Сміт. Теоретичними основами формування конкурентного середовища, ефективних механізмів управління конкурентними перевагами економічних систем різного рівня ієрархії займалися Д. Кларк, Ф. Мартін, А. Маршалл, Д. Рікардо, К. А. Роджерс, Дж. Робінсон, Е. Чемберлін та ін. У 70-х роках ХХ ст. почала активно розвиватися теорія конкурентоспроможності, унаслідок чого утворилися окремі її школи, зокрема:

– американська, яку представляли М. Портер (концепція національних конкурентних переваг) [1] і М. Енрайт (концепція регіональних кластерів) [2];

– Британська – Дж. Даннінг (еклектична ОЛІ-парадигма) [3] і К. Фрімен (концепція техно-економічної парадигми) [4];

– скандинавська – Б.А. Лундвалл і Б. Джонсон (концепція економіки навчання) [5], Г. Асхайм (концепція регіону навчання) [6], Е. Рейнерт («індекс якості» економічної діяльності) [7].

Значний вклад у дослідження проблем забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств та галузей національної економіки зробили такі вчені, як: А. Амоша, І. Должанський, О. Доровський, Т. Загорна, М. Кизим, Д. Лук'яненко, О. Максимець, Н. Попадинець, Р. Фатхутдінов, М. Шевченко, І. Ялдін та інші. Водночас багато аспектів потребують подальшого дослідження. Так, науковці по-різному інтерпретують поняття «конкурентоспроможність», що, своєю чергою, обумовлює різноманітність методичних підходів до оцінювання рівня конкурентоспроможності промислового комплексу, галузей промисловості, підприємств і конкурентоспроможності виробництва продукції.

Багатогранність і різноманіття понятійного апарату в теорії конкуренції, що складають такі дефініції: «конкуренція», «конкурентоспроможність», «конкурентна позиція», «конкурентний статус», «конкурентні фактори успіху», «конкурентні переваги», потребують подальшої розробки та вдосконалення з урахуванням змін теорії, методологічних підходів і сучасних поглядів учених-економістів, а також пошуку ефективних методів оцінки галузевої конкурентоспроможності. Переважна більшість напрацювань серед учених стосується дослідження конкурентоспроможності на рівні країни, регіонів, підприємств або продукції чи послуг. Своєю чергою, конкурентоспроможність промислового комплексу та галузі залишаються найменш вивченими категоріями. Саме тому актуальним завданням є визначення сутності поняття «конкурентоспроможність промислового комплексу» на основі узагальнення наявних підходів до трактування споріднених категорій та дефініцій і пошуку наявності взаємозв'язку з іншими категоріями в межах економічних знань.

У табл. наведено окремі визначення поняття «конкурентоспроможність» щодо різних об'єктів його носіїв.

Таблиця

Визначення поняття «конкурентоспроможність» щодо різних об'єктів його носіїв

Автор / джерело	Визначення поняття
1	2
<i>Конкурентоспроможність товару</i>	
Ю. Іванов, О. Тищенко, Н. Дробітько	Все те, що забезпечує товару переваги на ринку, сприяє успішному збуту товару в умовах конкуренції. Конкурентоспроможність товару виявляється тільки на ринку в момент обміну (реалізації) і визначається покупцем, який у процесі придбання продукції визнає її відповідність своїм потребам
М. Белявцев, Л. Іваненко	Комплекс якісних і вартісних характеристик товару, який забезпечує його перевагу на ринку товарів-конкурентів у задоволенні конкретної потреби
А. Юданов	Ступінь привабливості цього продукту для споживача, який здійснює реальну купівлю
М. Кизим, Є. Колбасін	Можливість товару бути відмінним від товарів конкурентів, більшою мірою задовольняти потреби споживачів
О. Міхеєва	Можливість реалізації товару в певний момент часу на певному ринку
О. Мазилкіна, Г. Панічкіна	Відносна та узагальнююча характеристика товару, яка виражає його вигідні відмінності від товарів конкурентів за ступенем задоволення потреб і затратами на їх задоволення
<i>Конкурентоспроможність підприємства</i>	
В. Вінокуров	Здатність його вести успішну конкурентну боротьбу, протистояти їй
Ю. Перський	Здатність вести конкурентну боротьбу із суперниками, спроможність виявляти, створювати та використовувати конкурентні ресурси раніше, ніж інші
В. Пономаренко, О. Тридід, М. Кизим	Наявність у підприємства внутрішнього потенціалу
В. Горбатов	Володіння внутрішнім потенціалом, здатним протистояти суперникам у конкурентній боротьбі в конкретних зонах господарювання
А. Градов	Порівняльна перевага щодо інших фірм певної галузі всередині країни та за її межами
І. Должанський, Т. Загорна	Результат конкурентних переваг за всім спектром проблем підприємства
С. Попов	Здатність організації виробляти та продавати конкурентний продукт
П. Забелін, Н. Моїсеєва	Здатність підприємства приносити питомий прибуток на вкладений капітал, не нижчий від заданого
П. Пуцентейло	Здатність створювати зростаючий обсяг доданої вартості на основі підвищення ефективності використання чинників виробництва, забезпечувати інвестиційну привабливість бізнесу та освоєння ринків
<i>Конкурентоспроможність галузі</i>	
О. Гохберг	Ступінь можливості галузі в умовах вільного ринку створювати блага, які відповідають вимогам як внутрішнього, так і зовнішніх ринків та одночасно забезпечувати стабільне зростання та розвиток відповідного сектора економічної діяльності

1	2
А. Власенко	Ефективність роботи окремої галузі національного господарства, яка оцінюється, крім традиційних критеріїв, показниками, які й описують ступінь живучості та динамічності галузі при різних варіантах розвитку економіки цієї країни й усього світу в цілому
І. Спіридонов	Наявність у галузі конкурентних переваг, які дозволяють: по-перше, виробляти продукцію високої якості, яка задовольняє потребам конкретних груп покупців до споживчої цінності товарів і їх ринкової новизни та вартості; по-друге, поставляти продукцію на ринок в оптимальні строки, які диктуються новою ситуацією
О. Гранченко	Конкурентоспроможність галузі – узагальнюючий показник стійкості роботи підприємств галузі, здатних забезпечувати високий рівень доходу і зайнятості на стабільній довгостроковій основі в умовах внутрішньої та зовнішньої конкуренції, ефективно використовуючи технологічний, людський і фізичний капітал
А. Остапенко	Конкурентоспроможність галузей розуміють ефективність роботи окремих галузей національного господарства, що оцінюється, крім традиційних критеріїв, за показниками, які характеризують і описують міру живучості і динамічності галузі за різних варіантів розвитку економіки даної країни і світу в цілому
<i>Конкурентоспроможність промислового комплексу</i>	
В. Геєць	Конкурентоспроможність промислового сектора економіки – його перманентна здатність витримувати конкуренцію унаслідок наявності відповідного потенціалу (передусім сформованих структурних характеристик) за умови досягнення високого рівня ефективності функціонування

Таким чином, узагальнюючи результати дослідження наукової літератури та застосувавши контент-аналіз, можна визначити сутність поняття «конкурентоспроможність промислового комплексу» як здатність галузей промислового комплексу утримувати та зміцнювати стійкі позиції на певних сегментах ринку, а також забезпечувати прибутковість на основі раціонального використання ресурсів. Забезпечення конкурентоспроможності галузей є основою формування конкурентоспроможності промислового комплексу.

Використана література:

1. Porter M. E. Competition in Global Industries. Boston: Harvard Business School Press, 1986.
2. Enright M. J. The globalization of competition and the localization of competitive advantage: policies towards regional clustering // The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development. Ed. by Neil Hood, St. Young, Palgrave Macmillan, 2000. – P. 303–331.
3. Dunning J. H. Alliance Capitalism and Global Business. London: Routledge, 1997. – 383 p.
4. Freeman Ch. Systems of Innovation: Selected Essays in Evolutionary Economics. Ed. Elgar Publishing Ltd, 2008.
5. Lundvall Bengt-Ake, Johnson B. H. The learning economy. Journal of Industry